

Una polèmica al quadrat

Els darrers premis Octubre es recomanava la publicació de dues obres d'assaig on tant el nacionalisme com el blaverisme rebien severos correctius. La polèmica, doncs, de nou està servida. Ara per partida doble.

Víctor Iranzo

La nit dels premis Octubre, una de les tres taules dels jurats dels premis mantenia encara sobre les deu de la nit, una discussió que havia començat a les cinc i mitja de la vesprada. El premi d'assaig Joan Fuster d'enguany —acrescut amb les expectatives que havia produït l'anterior i polèmic *De impura natione*— no generava el desitjable quòrum, ni tan sols un mínim de consens. A la fi, en el transcurs del sopar, s'arribava a una solució salomònica a la baixa. El jurat declarava desert el premi i alhora aconsellava a l'editorial 3i4 la publicació de les dues obres en pugna: *Document 88*, d'un col·lectiu que signava Teodor Llompart i Constantí Llorente, i *La pesta blava*, de Vicent Bello.

Un repàs iconoclasta a l'actuació política del nacionalisme i als seus mites, amb suggeriment d'alternatives d'una banda, i una elucidació del component feixista, amb tots els ets i els uts, del blaverisme valencià de l'altra. Totes dues obres clarament perfectibles, ara com ara, però amb valuoses intuïcions per desenvolupar. Totes dues ben crítiques, però analitzant camps distints, els dos camps. *Document 88* i *La pesta blava* es complementen sense creuar-se; potser obrin, de lluny, una polèmica, potser es toquen, i es reforcen, com les línies paral·leles, en l'infinit.

Anem a pams: *Document 88* és, de les dues, la proposta més original i, si es fa pública, la que guarda un major arsenal de discussió. És llàstima la sensació de mosaic no massa travat que, de moment, produeix el fet que siga un treball de quatre escriptors amb estils i obsessions diversos, agreujada pel to doctoral, de sintaxi inútilment complicada, que enfarfega alguna secció, potser la més rica a nivell de suggestions teòriques, justament. Hi ha també un gust per la pinzellada ràpida i epatant, però sense entrar a matar, que hi desdiu.

En algun moment, per exemple, duts per una intuïció encertadíssima, els

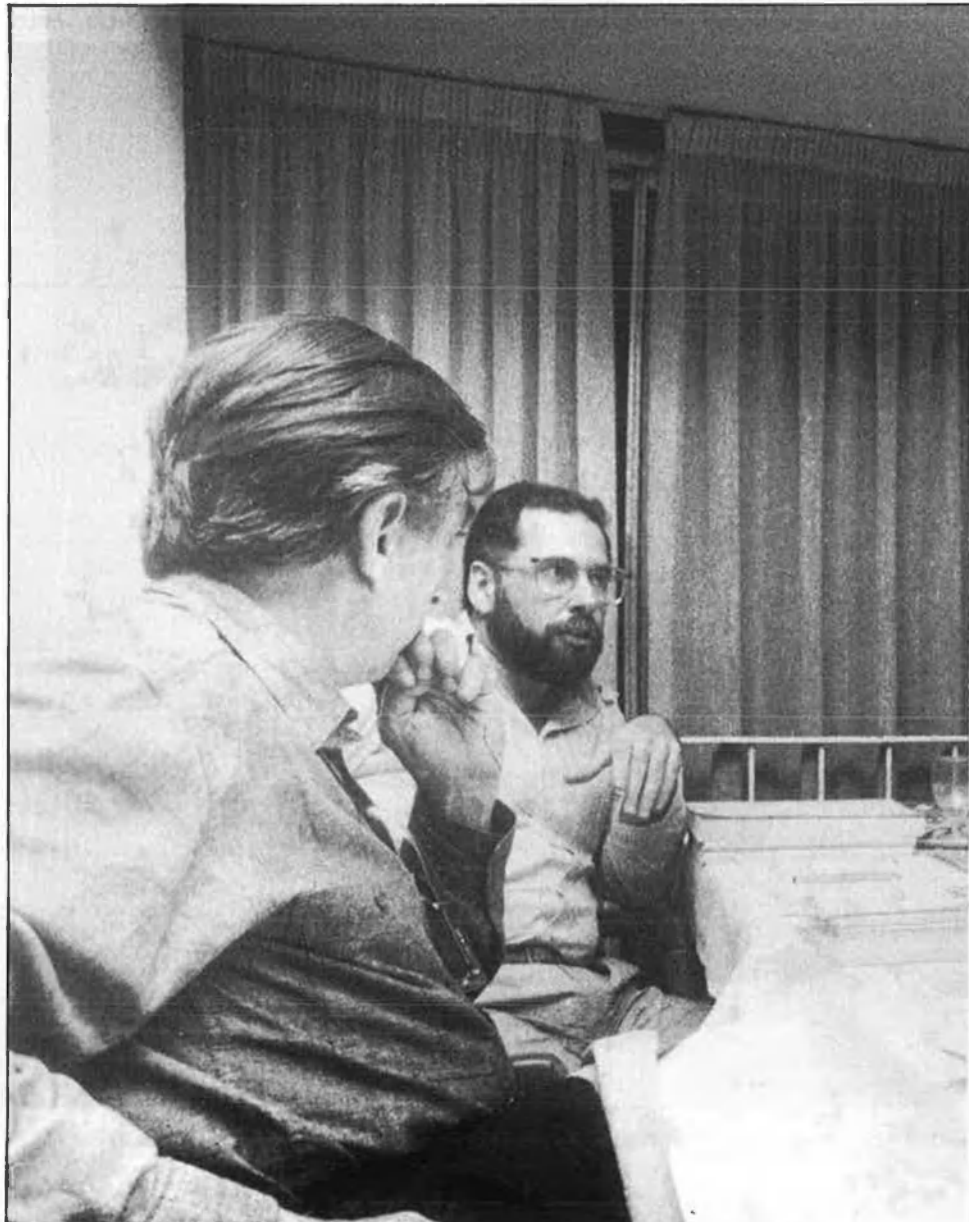
Els membres del premi d'assaig: Alfaro, Lamuela, Fontbona, Lapiedra i Gifreu.

autors freguen un tema clau per comprendre certs fantasmes del nacionalisme valencià: el fet que l'autoodi no és només un mal de llengua, ni de noms. I que ha impregnat els usos, i els abusos, del nacionalisme molt més del que semblaria. A partir d'ací es podrien il·luminar moltes de les apreciacions del llibre sobre els mals del nacionalisme: la burla i el distanciament davant hàbits i organitzacions tradicionals valencians, la minimització del patrimoni cultural, l'exorcització de les variables *reals* (regionals, socials, ideològiques, etc.) del cas valencià fins arribar a la senzillesa aparent d'alguns canvis de nomenclatura. Tot això que-

da suggerit o clarament expressat, però no s'articula en un conjunt ampli. El fenomen del qual es descriuen els símptomes no ha estat escandallat amb prou profunditat.

Tota l'obra pateix aquesta alegria suggeridora, certament esmolada. Sembla un grapat de peces artillers que no han sabut organitzar-se en bateria (potser per les presses de concursar a premis), tot i que de vegades desapareixen amb envejable punteria.

Això quant a incitació a la crítica. Quant a alternativa, la proposta és clara: «La racionalitat i el caràcter progressiu d'una teoria es troben lligats directament, no amb la seua veracitat o



falsedat, sinó amb la capacitat resolutòria dels problemes». Partint de la premissa que la dinàmica que ha dut el nacionalisme des del 1962 ha mancat en absolut de, diguem-ne, capacitat resolutòria, cal buscar un nou i eficient model operatiu. Un model que, segons els autors, hauria de passar per l'assumpció sincera i desacomplexada d'un projecte nacional valencià, integrador i obert, el diàleg «reconciliatori entre les persones sensibilitzades» pel fet valencià, sense exclusions ni partits presos de bestreta (ideològics, per exemple) i la immersió del nacionalisme en tots els sectors i les manifestacions de la societat real, des dels sindicats als campionats de truc. Moltes de les propostes concretes que s'hi fan són discutibles, algunes poden semblar del tot fora del lloc, però hi ha una bona mà de propostes valuoses, fàcils i potencialment molt productives. Impliquen, és clar, tot un canvi de concepció del país. I el nacionalisme no s'ha demostrat fins ara molt versàtil. La polèmica, doncs, no vindria malament.

L'obra de Vicent Bello, *La pesta blava*, és menys espurnejant però més centrada: un to, un sentit, un desenvolupament. Una anàlisi ortodoxament marxista de les noves modalitats de feixisme dóna peu a la caracterització del blaverisme valencià com a feixista. Actualitzat i fins i tot d'avantguarda, però feixista.

Una discussió possible, d'entrada, és si el marxisme aporta el marc teòric adequat per analitzar a fons el feixisme actual, i més quan se l'empra amb la *naïveté* doctrinal de Vicent Bello. Més gros resulta el reduccionisme, inclús el clar falsejament de dades per fer-les encaixar en el llit de Procust de la sana teoria (però aquest és un mal endèmic *inter nos*, i Bello no en té més culpa que la de qui replega els resultats d'una llarga pràctica).

Una cosa sembla ben establida. Més enllà dels diversos components afectius o de resposta d'un ressentiment regional, o merament conservador, covat en temps de transició, hi ha en el blave-

risme un ingredient —n'és justament el motor— que mereix sobradament el qualificatiu que Vicent Bello li aplica. Dissortadament, però, l'obra de Bello no ha sabut aprofundir en el fenomen, endevinar-ne la complexitat, desfer-ne els diversos ingredients populistes o inclús «regeneracionistes regionals», els corrents de fons i les contradiccions. Contra una descripció minuciosa, encara a fer, el que hi sobreix és el tòpic i l'esquema, la confirmació del que ja se sabia. Amb tot, cal esperar que aquest treball encetarà un camí d'anàlisi detallat d'un fenomen que mai no s'havia d'haver considerat anecdòtic.

Dues obres, dos plantejaments, dos camps d'observació. El temps que el monotonoteisme imperant en la visió que d'aquest país tenien els que hi creien sembla haver acabat ja. Esperem que la multiplicació dels arguments i dels punts de vista ens acostarà a un diàleg viu que pugui interessar la nostra societat. Aquests dos treballs hi podrien fer un bon paper. □

